

Філософія права

УДК 340:12

Базарник Богдан Ігорович

суддя

Нетішинського міського суду Хмельницької області

Базарник Богдан Игоревич

судья

Нетишинского городского суда Хмельницкой области

Bazarnik Bogdan

Judge of the

Netishyn City Court of Khmelnytsky Region

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СУДДІВ: ОСОБИСТІСНІ ТА

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ

ПРОФЕССИОНАЛИЗАЦИЯ СУДЕЙ: ЛИЧНЫЕ И

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ

PROFESSIONALIZATION OF JUDGES: PERSONAL AND

FUNCTIONAL DETERMINANTS

***Анотація.** Проголошення та визнання Україною дії принципу верховенства, побудови демократичної правової держави та розвитку громадянського суспільства потребує не лише духовних, матеріальних, організаційних заходів темпорального виміру, але, передусім, переосмислення ролі та місця професіоналів-юристів. Саме завдяки професійній юридичній діяльності нині, в контексті еволюції національної правової системи, ймовірно спрогнозувати шляхи розвитку національного права.*

Питання професіоналізму в будь-якій сфері діяльності є актуальним, особливо гостро стоїть ця проблема в правовій сфері, оскільки від професіоналізму юристів залежить функціонування основних сфер

життєдіяльності соціуму. У контексті політико-правових та судової реформи, коли обрано стратегічний курс до Європейського Союзу, значно зростають вимоги до рівня професіоналізму суддів, способних глибоко аналізувати процеси, що відбуваються як у судовій системі, так і суспільному житті, бачити перспективу правових реформ, гарантувати ефективне правосуддя. Обстоювання демократичних правових ідеалів у державі вимагає якісного функціонування судової системи, що першочергово актуалізує проблему професійної компетентності основних суб'єктів цієї сфери – суддів.

Досліджено особу судді у контексті аналізу змісту його професійної діяльності, професіоналізації, показано ті її особливості, які є професійно корисними з погляду успішності, ефективності виконання професійних функцій. Дослідження особистісних та функціональних детермінант професіоналізації суддів має вагомий практичний цінність, позаяк забезпечує теоретичний базис законотворчої діяльності, в процесі якої закріплюються вимоги, які висуваються як до кандидата на посаду судді, так і для чинного судді. У структурі особистості судді ми виокремили чотири визначальні підструктури, які містять комплекс багатьох компонентів: 1) підструктуру спрямованості, яка представляє собою сукупність константних, соціально значимих якостей індивіда (світогляд, ціннісні орієнтації, особистісні мотиви, соціальні директиви і т.д.). пов'язаних із правосвідомістю особи, яка виступає суб'єктом судової влади; 2) підструктуру досвіду, що містить знання, уміння, звички і т.д.; 3) підструктуру особливостей, які обумовлені психічними процесами, що відображається в пізнавальній діяльності, психічних, емоційних станах індивіда; 4) підструктуру темпераменту та інших біологічно визначених особливостях, які разом зі соціальними чинниками позначаються на здібностях індивіда та впливають на формування його характеру.

Ключові слова: суддя, судова система, професіоналізація, особистісні детермінанти, функціональні детермінанти, особистість професійного судді, професійна діяльність, особисті якості судді.

Аннотация. Провозглашение и признание Украины действия принципа верховенства, построения демократического правового государства и развития гражданского общества требует не только духовных, материальных, организационных мероприятий темпорального измерения, но, прежде всего, переосмысления роли и места профессионалов-юристов. Именно благодаря профессиональной юридической деятельности сейчас, в контексте эволюции национальной правовой системы, вероятно спрогнозировать пути развития национального права.

Вопрос профессионализма в любой сфере деятельности является актуальным, особенно остро стоит эта проблема в правовой сфере, поскольку от профессионализма юристов зависит функционирование основных сфер жизнедеятельности социума. В контексте политико-правовых и судебной реформы, когда выбран стратегический курс в Европейский Союз, значительно возрастают требования к уровню профессионализма судей, способ не глубокие анализировать процессы, происходящие как в судебной системе, так и общественной жизни, видеть перспективу правовых реформ, гарантировать эффективное правосудие. Отстаивание демократических правовых идеалов в государстве требует качественного функционирования судебной системы, в первую очередь актуализирует проблему профессиональной компетентности основных субъектов этой сферы - судей.

Исследована лицо судьи в контексте анализа содержания его профессиональной деятельности, профессионализации, показано те ее особенности, которые являются профессионально полезными с точки зрения успешности, эффективности выполнения профессиональных

функций. Исследование личностных и функциональных детерминант профессионализации судей имеет весомую практическую ценность, поскольку обеспечивает теоретический базис законотворческой деятельности, в процессе которой закрепляются требования, предъявляемые как к кандидату на должность судьи, так и для действующего судьи. В структуре личности судьи мы выделили четыре определяющие подструктуры, которые содержат комплекс многих компонентов: 1) подструктуру направленности, которая представляет собой совокупность константных, социально значимых качеств индивида (мировоззрение, ценностные ориентации, личностные мотивы, социальные директивы и т.д.). связанных с правосознанием лица, выступающего субъектом судебной власти; 2) подструктуру опыта, содержит знания, умения, привычки и т. д.; 3) подструктуру особенностей, которые обусловлены психическими процессами, отображается в познавательной деятельности, психических, эмоциональных состояниях индивида; 4) подструктуру темперамента и других биологически определенных особенностях, которые вместе со социальными факторами сказываются на способностях индивида и влияют на формирование его характера.

Ключевые слова: судья, судебная система, профессионализация, личностные детерминанты, функциональные детерминанты, личность профессионального судьи, профессиональная деятельность, личные качества судьи.

Summary. The proclamation and recognition by Ukraine of the rule of law, the construction of a democratic rule of law and the development of civil society requires not only the spiritual, material, organizational measures of the temporal dimension, but, first of all, a rethinking of the role and place of lawyers. Due to professional legal activity, nowadays, in the context of the evolution of the national legal system, it is likely to predict the ways of development of national law.

The question of professionalism in any sphere of activity is relevant, especially this problem is acute in the legal sphere, since the functioning of the main spheres of life of the society depends on the professionalism of lawyers. In the context of political-legal and judicial reform, when a strategic course is adopted in the European Union, requirements for the level of professionalism of judges are significantly increased, it is a profound way to analyze the processes occurring both in the judicial system and public life, to see the prospect of legal reforms, to guarantee effective justice. . The advocacy of democratic legal ideals in the state requires a good functioning of the judicial system, which primarily addresses the issue of professional competence of the main actors in this sphere - judges.

The personality of a judge in the context of analyzing the content of his professional activity, professionalization, reveals those features that are professionally useful in terms of success and effectiveness of the performance of professional functions. The study of the personal and functional determinants of the professionalization of judges has a significant practical value, since it provides the theoretical basis of lawmaking activity, in which the requirements are set forth for both the candidate for a judge's position and for the current judge. In the structure of the judge's personality, we have identified four determinants substructures that contain a complex of many components: 1) a substructure of orientation, which is a set of constants, socially significant qualities of the individual (worldview, value orientations, personal motives, social directives, etc.). related to the legal consciousness of the person who acts as the subject of the judiciary; 2) a substructure of experience containing knowledge, skills, habits, etc .; 3) the substructure of features that are due to mental processes, reflected in the cognitive activity, mental, emotional states of the individual; 4) the substructure of temperament and other biologically determined features, which together with social factors affect the abilities of the individual and influence the formation of his character.

Key words: *judge, judiciary, professionalization, personal determinants, functional determinants, the person of a professional judge, professional activity, personal qualities of a judge.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глобалізаційні процеси, властиві сучасним реаліям, вимагають від індивіда значної фахової компетентності, високої мобільності та професійної спосібності до соціальної акомодатії, що актуалізує модернізацію юриспруденції, сучасне удосконалення всіх її ланок, приведення правової системи у відповідність до міжнародних стандартів. Аналіз судової системи України яскраво показує, що соціум потребує впровадження інноваційних аспектів у процес професійної підготовки суддів, які полягають у забезпеченні правового, духовного та культурного розвитку особистості.

Новітні професійні дезидерати та спеціальні нормативи розглядають майбутнього фахівця у дуалістичному вимірі: суспільному, який визначається професійністю, ефективною реалізацією цілей, дотриманням правових норм й загальноприйнятих у соціумі правил, якісним виконанням обов'язків та індивідуальному, який «акумулює» майбутнього суддю до відмінного здійснення професійної діяльності, відповідальності за свої дії, здійснюванні обов'язки.

Сучасна юридична історіографія представлена низкою наукових розвідок у яких здійснено аналіз структури особистості судді, зокрема це праці: Морщакової Т. Г., Москвич Л. М., Петрухіна І. Л., Сорокотягіна І. М., Радутної Н. В., Глазиріна Ф. В., Батунова Г.П., Васильєва В.Л., Грошевого Ю.М. Запропоновані концепції особи судді визначаються значним плюралізмом як структурних елементів, так і чинників, які поєднують ці частки в систему. Гадаємо, що досліджувати особистість судді необхідно у контексті завдань, що ставить перед собою професіоналізація. Адже

науковими концептами аргументовано, що процесі професійної діяльності загальна структура індивіда певним чином трансформується. Разом з тим не всі сторони особистості мають рівнозначний вплив на успішну реалізацію професійних функцій. Одні досить кардинально впливають на підсумковий наслідок, ефект діяльності (професійно значущі), інші справляють незначний вплив або ж взагалі не впливають. Тому, ми спробуємо дослідити особу судді у контексті аналізу змісту його професійної діяльності, професіоналізації, щоб показати ті її особливості, які є професійно корисними з погляду успішності, ефективності виконання професійних функцій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є проаналізувати особистісні та функціональні детермінанти судді в контексті їх професіоналізації.

Постановка проблеми. Реформування судової системи України, здебільшого, здійснюється у двох напрямках: організаційному (судоустрійному) та процесуальному (процедурному). Безумовно, ці питання є вельми значущі, проте необхідно актуалізувати кадровий потенціал, адже якою б ідеальною не була національна модель судоустрою, як би не були уніфіковані та гармонізовані процесуальні норми, що регламентують процедуру відправлення судочинства, досягнення очікуваного результату судової реформи залежить від професіоналізації саме тих осіб, які безпосередньо користуватимуться цими нормами у процесі вирішення справ, себто суддів. Слушно зауважив визначний юрист А.Ф. Коні: «Якими б ідеальними не були правила діяльності, вони безумовно можуть втратити свою силу та значущість у неграмотних, дебелих чи недобросовісних руках» [1, с. 20].

Дослідження особистісних та функціональних детермінант професіоналізації суддів має вагомий практичний цінність, позаяк забезпечує теоретичний базис законотворчої діяльності, в процесі якої закріплюються

вимоги, які висуваються як до кандидата на посаду судді, так і для чинного судді. Справедливо відзначає Л. М. Москвич, що діючий суддя, в жодному випадку, не повинен зупинятися в своєму професіоналізаційному розвитку, а безперервно діяти в напрямі самовдосконалення, розвивати свою майстерність, оперативно реагувати моторити різні переміни та відповідати новітнім запитам. Ще на початку XX ст. український правознавець Б. О. Кістяківський зауважив «...більшість суддів відносяться до своєї справи, яка потребує наполегливого мислення, без достатнього інтересу, вдумливості, без усвідомлення значності та відповідальності свого становища... граціозні й каверзні юридичні справи вирішуються не на правовому базисі, а в силу тієї чи іншої випадковості» [2, с. 642].

Процедура судочинства визначається досить високим ступенем формалізації, проте активно застосовує норми людина, індивід, особа, яка обдарована свідомістю та волею, що дозволяє говорити про пряму залежність між особистісними характеристиками судді та ефективністю виконання функціональних завдань зокрема, та судової системи загалом, адже увесь процес використання норм права у ході спірних правовідносин є свідомим та цілеспрямованим [3, с. 202]. Тому необхідно визнати те, що само собою процесуальне законодавство не в силі гарантувати соціуму якісне правосуддя, оскільки коригується індивідуальними якостями судді. Показовим у цьому є часта практика зміни (відміни) судового рішення іншим компетентно обізнаним суддею шляхом перегляду справи відповідно до чинного законодавства. Відтак, якщо б особистісні якості судді не мали впливу на процес доказів, вибір потрібної норми закону та застосування її до конкретної ситуації, то очевидно судові рішення першої інстанції не змінювалися вищою інстанцією.

Професор Геллерштейн С. Г. акцентував на тому, що дослідження професій обов'язане охоплювати увесь комплекс особливостей індивіда в їх

найбільш характерологічному поєднанні [4, с. 52]. Відтак в основу архітекτονіки зразкової моделі особистості професійного судді нами була закладена теорія динамічної функціональної структури індивіда, висунута відомим психологом К. К. Платоновим [5, с. 15]. Відповідно до цієї теорії у структурі особистості судді ми можемо виокремити чотири визначальні підструктури, які містять комплекс багатьох компонентів: 1) підструктуру спрямованості, яка представляє собою сукупність константних, соціально значимих якостей індивіда (світогляд, ціннісні орієнтації, особистісні мотиви, соціальні директиви і т. д.). пов'язаних із правосвідомістю особи, яка виступає суб'єктом судової влади; 2) підструктуру досвіду, що містить знання, уміння, звички і т. д.; 3) підструктуру особливостей, які обумовлені психічними процесами, що відображається в пізнавальній діяльності, психічних, емоційних станах індивіда; 4) підструктуру темпераменту та інших біологічно визначених особливостях, які разом зі соціальними чинниками позначаються на здібностях індивіда та впливають на формування його характеру.

Кожна із нами визначених підструктур безпосередньо відображається у поведінці та професійній діяльності судді, визначає рівень його професіоналізації, а тому, повинна враховуватися у процесі професійного відбору з урахуванням принципу особистісного підходу, адекватно до якого ніяке психологічне явище (психічний процес чи стан, властивість індивіда, дія, вчинок), не можна правильно тлумачити без врахування особистісної обумовленості [3, с. 203]. Відтак, розвиток усіх властивостей та якостей підструктур у процесі суспільної і професійної діяльності відбувається у контексті загального розвитку індивіда.

Справедливо першочерговість у структурі особистості надано підструктурі спрямованості. Саме вона підпорядковує всі прояви психічного життя, окреслюючи винятковість, силу, рівень функціонування усіх

елементів особистісної структури, і, зокрема, дію адаптаційних систем, а тому й відіграє визначальну роль у ході формування усіх наступних підструктур індивіда. До якостей та характеристик індивіда, що вказують на його професійну спосібність як судді, на нашу думку, необхідно віднести: високий рівень правосвідомості, суспільної відповідальності; значний ступінь соціалізації індивіда (нормативність поведінки, конвенціональність); гідність, чесність, стійку громадянську позицію; зібраність, цілеспрямованість, наполегливість; засадничу принциповість, безкомпромісність щодо порушення норм права; дисциплінованість, обов'язковість, добросовісність; емоційна стійкість, чуйність, вміння розмовляти та слухати; домінування соціально значливих мотивів, морально-правових принципів у процесі професійної діяльності. Затим неприпустимими якостями особистості судді є: хиткий морально-психологічний рівень, зловживання поганими звичками, безчесність, недисциплінованість, безвідповідальність, халатність до здійснення службових обов'язків. Отже, варто погодитися з думкою Чуфаровського В.: «особливість діяльності судді є в тому, що вона не може аналізуватися як служба, вона зобов'язана завжди бути покликанням» [6, с. 99]. Вчений переконує, що у процесі професійної діяльності суддя реалізує як особистий, так і загальний соціальний інтелект, а тому мислення судді повинне вирізнятися всебічністю, об'єктивністю, визначеністю, конкретністю [6, с.102].

Підструктура досвіду вміщує в собі набуті знання, вміння, навички та звички, себто компоненти підготовленості індивіда до діяльності у сфері правосуддя, а тому має неабияке значення у процесі професійної діяльності. Дослідник Грошевій Ю. М. зауважує, що професійний досвід узагальнює та систематизує правові знання судді, його вміння та навички, допомагає оперативно орієнтуватися в доказовому потоці інформації та відбирати те, що

справді є доконечним для правильного вирішення справи. Особистісний досвід судді визначає виняткове бачення реальних обставин справи, які є найбільш істотними та значущими у ході встановлення справедливості [7, с.76]. Сутність означеної підструктури особи судді визначають здібності та якості, що формуються у процесі навчання, ході практичної реалізації професійних функцій, поетапного просування по службі. А тому методику їх коригування та розвитку необхідно передбачати програмами підготовки і підвищення кваліфікації професійних суддів.

На наше переконання, до комплексу необхідних соціально-психологічних здібностей та якостей, які повинні бути сформовані в процесі фахового навчання та професійної діяльності судді, слід включити: вміння налагоджувати емоційні контакти з різними суб'єктами спілкування; інтуїцію; добра пам'ять; позитивне мислення; спосібність бачити психологічні особливості співбесідника, стан психіки, визначати його потреби, мотиви поведінки, розуміти його внутрішній світ в цілому; вільне, гнучке оперування вербальними та невербальними методами спілкування; спосібність у конфліктних ситуаціях займати адекватну стратегію комунікативної поведінки; зібраність, чіткість, хвацькість у роботі; організаторські здібності, вміння продуктивно планувати свій час; уміння асигнувати головне, завбачати наслідки ухвалених рішень; культуру як усної, так і письмової мови; загальнокультурну та фахову грамотність, освіченість.

До негативних особливостей, які можуть формуватися внаслідок професійного вигорання, деформації, а відтак впливають на результативність роботи судді, можемо виокремити: емоційну неврівноваженість, дратівливість, фанаберство, гордовитість, безкультурність, замкненість, недовіра до людей, ігнорування думкою інших, грубість у висловлюваннях. Зауважуємо, що особливості та зміст досліджуваної підструктури є певною мірою соціально обумовленими, проте великий вплив тут відіграють саме

анатомо-фізіологічні фактори. Передбачити ці якості, на нашу думку, можна у процесі кваліфікаційної атестації судді – методом співбесіди, іспиту, в основі яких повинна бути закладена спеціальна методика професійної атестації. Затим її результати зможуть мати значну діагностичну та прогностичну значущість, разом з фіксацією рівня інтелектуального розвитку судді, ступеня оволодіння фаховими знаннями, професійними навиками.

Підструктура особистісних властивостей психічних процесів вміщує в собі емоційні, вольові, пізнавальні та інтелектуальні елементи: емоційну стабільність, рівень розумового розвитку, наполегливість, активність в досягненні визначеної мети тощо. Як показують результати анкетування, до числа професійно доконечних морально-вольових якостей судді необхідно віднести: організованість, працьовитість, об'єктивність, справедливість, чесність, принциповість, емоційну стійкість, врівноваженість, інтуїцію, цілеспрямованість, відважність, толерантність, повагу до чужої думки, комунікативні навики, доброзичливість. Пріоритетність у низці фахово необхідних інтелектуальних особливостей судді надано: загальнолюдській та професійній культурі, високому інтелекту, аналітичному розуму, розвинутій пам'яті, зокрема експліцитній, креативному мисленню, проникливості, стійкості уваги, прогностичним здібностям, конструктивній уяві. Несприятливими у процесі ефективної суддівської діяльності є такі особистісні властивості судді, як: професійна неосвіченість, низький моральний рівень, *deceitfulness* (схильність до обманних дій), безвідповідальність, анархічність, недисциплінованість, зловживання поганими звичками, відсутність кебети, емоційна неврівноваженість, внутрішній дисбаланс, замкненість [3, с. 205].

Безумовно, отримані показники визначаються локальним характером, проте враховуючи аналіз значимості професійної діяльності судді вони можуть виступати основою для виокремлення обов'язкових індивідуальних

якостей судді. До яких, на наше переконання, необхідно віднести: інтелектуальний потенціал; креативність, логічне мислення; аналітичний склад розуму, висока розумова працездатність, оперативне перцепція, міцна пам'ять, інтелектуальна увага, асоціативна уява, інтуїція; організованість, дисциплінованість, наполегливість; психічно-емоційна стійкість індивіда, тактовність; виваженість щодо стресових ситуаціях, витривалість до психофізіологічних переобтяжень, обачність в різних колізіях, незаангажованість; самодисциплінованість, емоційна врівноваженість, внутрішній моральний баланс; достатньо розвинуті адаптивні особливості нервової системи.

Натомість до негативних індивідуальних якостей судді слід зарахувати: брак інтелектуальних здібностей, нерозвинута пам'ять, слабка уява; замкненість, відсутність володіння вербальними та невербальними засобами міжособистісної комунікації; слабкі вольові якості, відсутність організаторських навиків; дефіцит загальної та юридичної ерудиції, недостатність фахової грамотності; емоційний дисбаланс: швидка стомленість нервових процесів, підвищена емоційна напруженість, низький поріг самовлади у стресових ситуаціях.

Підструктура темпераменту та інших біологічно обумовлених особливостей є сукупністю таких динамічних властивостей як: стать, вік, темперамент, що безпосередньо позначаються на поведінці кожного індивіда. Особливість суддівської діяльності передбачає субстицію посади суб'єкта судової влади доволі зрілим, вправним юристом, особою з певними професійними навиками та достатнім життєвим досвідом. Підтвердженням цього є дані опитування професійних суддів, які заявляють про брак життєвого досвіду та нестачу відповідних навичок у непрофесійності здійснення своїх службових обов'язків [3, с. 206]. Це знову ж, актуалізує проблему перегляду вимог щодо кандидатів на посади суддів у напрямі

доцільності заміни професійного досвіду науковим ступенем, стажем наукової роботи, збільшенням вікового цензу.

На наше переконання, дещо є недоцільним та некоректним ставити в рівні умови теоретика (кандидата, який має науковий ступінь, стаж наукової діяльності) та практика (який має значний досвід роботи в суді) у процесі відбору на посаду судді, хоча певні особливості, безумовно, існують. Приміром, анкетування показало, що теоретики вважають найбільш фахово доконечними якостями судді інтуїцію, розвинену уяву та аналітичний склад розуму. Натомість, практики більше покладаються на добру пам'ять, розвинений інтелект, високу доброякісність досудового слідства, підтримку державного обвинувачення та захисту. Саме такі відмінності в мисленні, поведінці суддів дозволяють різнобічне наукове осмислення доказів у справі, проаналізувати всі евентуальні версії, оскільки процедура перегляду того чи іншого рішення або вироку другим суддею обумовлює для цього усі необхідні умови. Виняткову значущість у цьому контексті набуває сфера міжособистісного спілкування суддівського корпусу, себто створення сприятливого мікроклімату в суддівському колективі.

Також особливо важливим елементом структури особистості судді є темперамент судді, який характеризує індивіда зі сторони його динамічних особливостей (мобільності, інтенсивності, темпу психічних станів і процесів). Безпосередньо темперамент впливає і на ефективність застосування суддею правового потенціалу (а вслід і на результат професійної діяльності), який він отримує відповідно до свого правового статусу. Зауважимо, що ця властивість особистості є найбільш стійкою, а відтак фактично не піддається метаморфозам у процесі навчання чи професійної діяльності. В цілому, на формування професійно значущих характеристик судді, особливості темпераменту можуть здійснювати як позитивний вплив, так і протистояти цьому процесові.

Психологічна наука, згідно класифікації Гіппократа, виокремлює чотири основні види темпераменту: меланхолік, флегматик, сангвінік, холерик. На нашу думку, найбільш відповідною для посади судді є людина з флегматичним типом темпераменту, тобто з сильним, поміркованим, проте інертним різновидом нервової системи. Безумовно, таке твердження не є безапеляційним, адже відомо, що чітко визначений вид темпераменту є скоріше винятковістю, а ніж закономірністю, а тому механістичний підхід щодо з'ясування професійної спосібності судді неприпустимий. Відсутність в особі тієї чи іншої професійно-значущої якості не є визначальним показником її некомпетентності чи нездатності до суддівської діяльності, оскільки вони можуть компенсуватися іншими професійними навичками чи особистісними якостями індивіда. Отже, саме зіставлення індивідуальних особливостей кандидата на посаду судді з оптимальною моделлю на основі конкурсного відбору дозволить обрати найбільш спосібного для ефективної реалізації окресленої діяльності.

Висновки. Проведена нами наукова розвідка окреслила нове бачення організації процесу добору кандидатів на посади суддів. Сучасна система формування суддівського корпусу вимагає компетентно-якісного удосконалення з максимальним урахуванням сучасних ризиків та глобальних викликів. Професійний добір вважається кваліфікованим лише тоді, коли він опирається на новітні уявлення про структуру особистості, послуговується сучасними розробками ідеальної та реальної моделей особи судді, зіставляє та виявляє відмінності між ними, що особливо важливо у процесі добору фахівців. З метою успішного вирішення окресленої проблеми передусім необхідно ґрунтовно вивчити специфіку (можливості, ризики, виклики) професійної діяльності судді, здійснити її точний, науково аргументований опис, себто виробити професіограму діяльності судді з майбутнім її застосуванням у процесі добору суддівських кадрів. Окрім цього, необхідно

на нормативно-правовому рівні визначити дезидерати щодо психічних рис, індивідуальних здібностей та особистісних якостей кандидатів на посаду суб'єктів судової влади, що в свою чергу визначить зміст соціопсихограми судді.

Література

1. Кони А. Ф. Избранные произведения. Т.І. М.: Государственное издательство юридической литературы. 1958. 632 с.
2. Кистяковский Б. А. Социальные науки и право. Очерки по методологии социальных наук и общей теории права. М.: М. и С. Сабашниковы, 1916. 708 с. URL: <http://www.bibliard.ru/vcd-680-1-827/goodsinfo.html>
3. Москвич Л. М. Особистісні якості судді в системі забезпечення ефективності судової системи. Держава і право. 2009. Вип. 45. С. 201-207.
4. Геллерштейн С. Г. К вопросу о профессиональной психологии. История советской психологии труда. 20-30-годы XX века: тексты. Под ред. В. П. Зинченко, В. М. Мунипов, О.Г. Носкова. Москва: Издательство Московского университета, 1983. С. 50–58.
5. Платонов К. К. Структура и развитие личности. М.: Наука, 1986. 255 с.
6. Чуфаровский Ю. В. Юридическая психология. Учебное пособие. М.: Право и Закон, 1997. 320 с.
7. Грошевой Ю. М. Проблемы формирования судейского убеждения в уголовном судопроизводстве. Харьков: Вища шк. Изд-во при Харьк. ун-те, 1975. 144 с.
8. Катаєва Е. В. Теоретичні засади розвитку професійної компетентності суддів адміністративних судів. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. №2(10). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kevsas.pdf>.

9. Шелевер Н. Особливості реформування суддівського імунітету після внесених змін до Конституції України (в частині правосуддя). Visegrad Journal on Human Rights. № 5/1. 2016. С. 167 – 170. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_5/part_1/31.pdf

References

1. Koni A.F. Selected works. THOSE. M .: State Publishing House of Legal Literature. 1958. 632 p.
2. Kistyakovsky B. A. Social sciences and law. Essays on the methodology of the social sciences and the general theory of law. Moscow: M. and S. Sabashnikov, 1916. 708 p. URL: <http://www.bibliard.ru/vcd-680-1-827/goodsinfo.html>
3. Moskvich LM Personal qualities of a judge in the system of ensuring the efficiency of the judicial system. State and Law. 2009. Vip. 45. pp. 201-207.
4. Gellershtein S.G. To the question of professional psychology. History of Soviet psychology of labor. 20-30th years of the XX century: texts. Ed. V.P. Zinchenko, V.M. Munipov, O.G. Socks Moscow: Publishing House of Moscow University, 1983. pp. 50-58.
5. Platonov K. K. Structure and development of the person. M .: Nauka, 1986. 255 p.
6. Chufarovsky Yu. V. Legal psychology. Tutorial. M .: Law and Law, 1997. 320 p.
7. Grosheva Yu. M. Problems of formation of judge's conviction in criminal proceedings. Kharkiv: Higher School Publishing house at Kharkov. Un-that, 1975. 144 c.
8. Kataeva E.V. Theoretical principles of development of professional competence of judges of administrative courts. The journal of the National

University of Ostroh Academy. The series "Right". 2014. No. 2 (10). URL:
<https://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kevsas.pdf>.

9. Shelever N. Features of Reforming Judicial Immunity after Amendments to the Constitution of Ukraine (in relation to justice). Visegrad Journal on Human Rights. No. 5/1. 2016. P. 167 - 170. URL:
http://vjhr.sk/archive/2016_5/part_1/31.pdf